

Swehtdeen, 27. oktobri.

Andreewa Needras

26

Kad mehnešis dilst.

Dahwinats wišeem teem, kas mani eedomaja gruhtā brihdi.

Bet jo tuwat Indriķis nahza dšimtenei, jo wairaf wiņš ņahla apmeerinatees. Lai ari wiņš nesinaja, kā palihdset ņawai aptahrinei postā. Bet jel to wiņš sinaja, ka japalihds ir. Lai ar' maibidamees un wildamees, bet jo ilgal wiņš strahdās, no firds, bes lepnibas un eeteepibas strahdās, jo gaischāts tiks wina zekš. Un wiņš ņumji pašmaidija par ņawu Witenbergas laiku domadams: kur nu paleet ta sinatnes wisšpehziņa, kad jastahjas darba itdeeni-ņchēibai pretim?

Sahla jau tumst, kad wini tuwojās Mešcha pilei. Indriķim firds pufsteja kā noreibuse, un ašaras sagās azis. „Mehs abi... mehs abi...” wiņš iņchuksteja, Hildegardi garā ņlatidams. Buhta auņtis wehjšch pretim, bet Indriķim ņwehloja waigi un kruhtis. „Kā pehrle wina te ņlehpās ņchāts Widsemes duhnās,” wiņš domaja, „un neweens ne-redseja winas klusā, ņkaidrā ņposchuma. Tikai man wina peeņchēirta. Kā ņapni, kā ņapni... Hildegard', Hildegard', kā es lai teeku tawas mihlestitibas zeenigs!”

Un tad wiņš peepēchi aptureja ņirgu. Tur eepretim, zelam pa kreiso pufi, pazehlās Mešcha pils muhri un jumti. Bet pašchā augschā mirdseja weentula ņweze... kā swaigne, kā zela rahditaja Indriķa firdēi. „Tur wina tagad ņehd...” Indriķis domaja. „Warbuht raugas tumņā, mihlo galwu rotās atņpeeduse, un domā par mani un ballojas...” Un winu ņagrahba neiņņakama ilgoņchanās, ņkreet augschā pa ņchaurajām trepem, krist tur zelds uņ baltās torna grihdas un ņkuchpstit, ņkuchpstit Hildegardes mihlās rotās.

Bet tad ispeldeja kā no tumņas krusttehwa Norberta kā bailēs eepelhtās azis... lai Indriķis ņteidsotees uņ mahju, zil aņtri waredams. Un tad wiņš atzerejās mahtes druhmās paredņeņchanas... kā rotām taustama wina tur stahweja, drufku peeleehtu galwu, meeriga padewiba Deema prahtam domigajā ņejā. Bet tagad wina ņehd un gaida un ballojas. Stahraņta laudis jau atpakal, bet wina wehl nejuht. Un wiņš ņawilka groņchus. Sirgs nosprauņladamees ņahla atkal tezet uņ Krahzes pili.

Wini eebrauzā Krahzes mešchā. Nekad Indriķim ņchās ņlaikās preedes un peeniguschās egles nebij liuschās til mihlās, kā tagad, kur wiņš wiņas winas tikt uņ nepaņaudeja. Tikai wehl tagad wiņš juta, ka brauz uņ dšimteni, brauz uņ to weetinu, kur turpmal noritēs wina dšihwe ar ņawu darbu un mihlestitbu un raišem. Te buhs ta weeta, kur

wiņš stahwēs kā klints: ņadragat juhs mani warat, bet ne aishēiht.

Un garā wiņš jau redseja kailo, peeņaluņcho behrņu rindu no mešcha lihdņ wahrteem, redseja ņargu-iņtabas ap-gaiņmoto lodņinu, atņchēihra waktneela gauņi ņolojoņcho augumu uņ muhra. Un tad atņlanēs wina taure, un ņuni ņahņs reet, un pilslogi te atņpihdēs, te apdņiņis, bet zaur natts auņstumu wiņš dširdēs mahtes aishraujoņchos ņauzeenu: „Indriķis, Indriķis!”

„ņeņhka!” wiņš ņirgu apturedams ņauza, „ņinajis nu peebraukt tā klusinam, ka ņargs lai eepreeņch nemana. Tad pateiktu winam, ka mehš klahņ; lai leel wahrtus klusam atwehrt. Buhtu jauki, ja mehš paņrsteigtu mahjeneekus negaiditi.”

Mehnešs ņchad un tad aishlehpās aish mahloneem. Wehjšch lozija un grabinaja koku ņarus, kadēht brauzeju troņnis apgura turpat, ņokus deņmit no wineem. Mešcha malā wini maņu brihdi nogaidija, lihdņ mehneņi aishlahja padebeņchi. Tad Indriķis, papreeņchu braukdams, laida ņirgu ņoleem tā, ka behrņu kailē wehja purinatee ņari winu aishlehpā pilsņargu azim.

Neprahtiga zeriba eesagās winam firdēi. „Ja tik, Hildegarde naw pee manas mahtes zeemā!” winam iņgahja kā waņaras waņara wehjinņch zaur kruhtim. „War jau buht, ka tas nebij torna logs, ko es redseju pee Mešcha pil's Un wina ņin, ka manis gaida ņchāts deenās mahjā. Es ņinu, winai gruhti buhtu nozeestees mahjā...”

Un preeņch gara azim winam stahdijās mahte, ka ta kā neņpehlā aphehrās winam ap kallu. Bet wiņš raudņijās paņri paņr mahtes plezu uņ Hildegardi, winas mihlajās, ņposchajās azis... Zil dšihwe tatschu pilna mihlestitibas un preeka!

„ņeņhka!” wiņš ņirgu atkal apturedams teiza, „pa-leez tu te maņu brihtinu ar ņirgeem. Es eeschu lihdņ wahr-teem ņahjam. Tu brauz pehž brihtina, kad wari domat, ka es jau eņmu isrunajees ar ņargeem. Rahjeneekam wiņš netgurēs.”

Un uņmanigi ņlapstidamees wiņš dewās uņ preeņchu, no behrņa uņ behrņu.

Gatwe nobeidsjās kahdas ņimts aņis no wahrteem. Indriķis aishstahjās aish beidsamā behrņa un ņahla apņlatitees. Brihnumis, wiņs tik tumņchš. Pat ņargu logs tumņchš. Kā tad tas war buht? Warbuht kahds eestahjees ņargu logā. Un kas tad tas? Torna jumts tahds kā bes iņchukura. ņeb tas tikai pa tumņu tā iņņtatas?

Te usreis atspihdeja mehnefis, un Indrikis palita kà fastindfis stahwam: wahrti bij wakà lihds kahjai un pils bij bes jumta. Schur, tur zaur logu weetam wareja redset reteam mahkoneem nokaisito swaigschaino debesi.

Indrikim notirpa kahjas. Wiasch wairs newareja ne sola passert us preefschu. Uri domaschana apstahjās. „Pilei naw jumta . . .“ schis weens teizeens wehl noskaneja wina galwā. Tad wiasch kà bes sapraschanas raudsijās us walejeem wahrteem. Kur wiasch bij? Ta taf nebij Strahzes pils!

Wiasch pats nesinaja, zil ilgi tā bij stahwejis. Wina sirgs apstahjās winam lihdsās. Kaut kur weens teiza: „Tas stahrafa darbs!“ Un tad kahds eekleegdamees sahka street us pils pusi. Sakustejās ari Indrikis un strehja kleedsejam pakaf.

Un tad wiasch atjehdsās us pilspagalma. Tur mehtajās wisaplahrt daschdaschadas mantas, traufi un drehbes . . . wijs kalaufts, faplehstis, faraufts, apdehsis, pa pusei jau apsnidfis. Stalki, klehtis, dsihwocki, darbnizas . . . wijs bes jumteem, bes logeem, aptwehpiis, sabruzis. Un wehjsch bij pilns gruhsdama smālas . . . gandrihs wehl waj duhmi kaut kur kuhpeja, — tā kà filta werfme fita preti. Bet wijs bij klufs un tumšs.

„Greetin', Greetin'!“ Jeschka asaru pilnā balfi sauza un skraidija no weena stuhra us otu. „Greetin', Greetin'!“ atskaneja drihs no dsihwojamās ehkas drupeem, drihs no smehtes puses, drihs no fargu-istabas. Indrikis kà noguris apsehdsās us apgahsta galba. Wiasch to pasina: tas bij wina mahtes galbs. Un tad wiasch sahka apskatitees: ne, te nebij strahdajuschji glahbeji: flapjeem atlaustas durwis, lukturim norauti sudraba apkalumi, durwu gabali ar zirwi atzirwi. Un tur bij eerotfchu gabali, zihnā kaluhjuschji. Un tur tas tumšchums sneegā . . . waj ta nebij asinu pats?

Bet zilwela neweena. Pat suna neweena. Tikai Jeschkas waimanas un grufduma smāla un filta werfme, kad uspuhta wehjsch . . . Un tad eenahza pa wahrteem winu atstahtee sirgi un apstahjās hubinadami pagalma widū.

Indrikis peezehlās un nobrauzija feju ar roku. Lai paleef meerā un klusu wijs, kas trakaja pa kruhtim. Te bij jaapfwer wispirms pats notikums. Un waj tam, kas te nefis scho postu!

Wiasch gribeja ee-eet dsihwojamā ehkā, bet atrada, ka durwis bij aishertas, eekschejam seenam sagahschotees. Tad wiasch gribeja pahrleezinattees, waj ari otrās durwis tapat neleetajamas, un gahja ap pilskuhri. Bet kahjas winam aismetās aif kaut ka zeeta, un wiasch gandrihs palkupa. Tai paschā brihdi atspihdeja mehnefis, un Indrikis eeraudsija, ka wiasch bradā pa mironeem.

Sawadi iskatijās schee pusapfniguschee mironi. Daschs guleja meerigi augfchepedu, stihwos pirktus kà us luhgchenu falizis. Zitam bij pazelta roka, it kà ta buhtu gaisā kaut ko lehruse un tur peepefchi fastinguse. Wehl ziti sehdeja tā pawifam nedabigi, puswilu, gaisā atsteepeteem lozelleem, atkal ziti it kà gribeja zeltees us augfchu ar galwu un kahjam reisē. Bet pahr wiseem bij pahrlahjusēs plahna kahrtina sneega, kurā schur tur rehgojās bruhni laukumi. Un daschas fejas bij pa pusei redsamas sem schās sneega fegas: zeeti sakneebtām luhpam zitas, zitas pusatwehrtu muti, it kà fastindfis kleedseens tais buhtu miris; zitam peere sadragata un bahrsda peelipufe pilna asinaina sneega. Un pahr wifu

pluhda mehnescha meerigā gaisma; bet wehjsch nefa grufdama smālu.

Indrikis saprata, kadehl schee mironi til sawadi apgulbiti. Wiaus kahds buhs falafijis jau fastinguschus turpat, kur kairs bij kritis, bet nebij spehjis wiaus neds aifwest, neds aprakt. Tā tad zihnā wini bij krituschji, neschehliga pretneela un laupitaja nomahkti. Bet tatschu bij atradees wehl weens draugs waj diwi, kas nefa wiau fastinguschas atleekas sche kopā un noskattija par winam tehwa-reisi. Kas bij schee draugi? Un kas bij schee mironi?

Wiasch bij it ka baidijees no schā beidsamā jautajuma. Bij ari seeweefchi wiau widū. Warbuht ari wina mahte? Un pawifam wiau bij kahdu ischetrudesmit, warbuht peeze-desmit. Kur bij palikuschji ziti laudis, ka tee wairs newareja apkopt sawus krituschos?

Un tad wiasch sahka apstaigat schās fastinguschās rindas, zeefchi eekatidamees katram feja, noslauzidams weenam, otram sneegu no sakaluschā, asinainā gihmja. Tur bij kara-kalpu feji, kahrsdaini, spihgtigi; tur bij spihgtigā kaleja feja . . . firmā, kuplā bahrsda lebus peesaluše. Winam lihdsās bij wina seewa, tuklā Katrina, tagad kà brihnotees issteepu feju; tahlak atkal kara-kalpi, deenesneeki, kuschurs, dahrsneeks . . . Druhms darbs, kà sihmet fastinguschos fejus un bailotees, ka nupat, nupat wina roka slihds pahr tehwa waj mahtes nedshwajeem lebusaufstajeem gihmja wilzeeneem . . . Aismirjās winam brauzeens, aismirjās nedsinatā pils un nolauptā manta . . . tikai fejs pehz feja, atminā dsihws un filts un te aufsts, miris, flepatwas sakehstis . . .

Un tad peenahza rindas beigas, un Indrikis atsheljās stahwus. Tehwa un mahtes sche nebij. Waj, warbuht, wini wehl dsihwi? Bet wiasch atbihdija scho neprahtigo eedomu. Kam firbi trauzet ar weltām zeribam? Tur, drupds, sem apdeguschajeem balkeem . . . Waj tur, kur pulwera tornis ishpahrdits un sagahsees. Laitam tur. Dshwi wini nepadewās . . .

Aif wina ischirksteja sneegs sem zilwela fokeem. Indrikis sahehās kà istrauzets mescha kystonis. Bet tad wiasch atskatijās un eeraudsija Jeschku, kas istruhzees skatijās us miroku rindam.

„Kura ir Greetina?“ wiasch klufi waizaja.

Indrikis atgidās, ka Greetinas wiasch nebij atradis starp mironeem.

— „Laitam turpat, kur mans tehws un mahte . . .“

Indrikis druhmi atbildeja.

„Waj te wina naw?“

Indrikis purinaja galwu.

„Laitam tur . . .“ wiasch klufi teiza us pilsdrupeem rahdidams. Un tad wiasch peebilda: „Un ko nu?“

— „Buhs janogaida rihts . . .“ Jeschka nedroschi eeminejās.

„Un rihtā?“ Indrikis jautaja.

Jeschka tuhlin neatbildeja. „Tad warēs labaf apskatitees . . .“ wiasch peebilda pehz brihtina.

— „So tad tur lai apskatamees no schee drupeem!“

Indrikis teiza. Atpuhtinafim sirgus un braukhim.“

„Uf kureen?“

— „Uf Mescha pili. Taf jau wini kaut ko buhs dsirdejuschi. Un ja tur neweens nefa nesinās, tad us stahrastu“

„Uf stahraftu?“ Zescha nobijeēs eesauzās.

— „Ja, uf stahraftu. . . ar dunzi aif jostas. . .“
Indrikis zaur fakosteem sobeem atbildeja.

Un tad Zescha eebrauza firgus aifwehja un sahka ap wineem rihtotees, arween azis pamešdams uf Indriki, kas nekufteedamees sehdeja uf apgahsta škapja, galwu atbalstidams abās rokās.

Nobrauktee firgi negribeja lahga ehst. Laiku no laika Zescha runaja uf wineem, glahstija un aplampa wina klus un tad atkal sahka gaušchi raudat. Tad atkal wiņsch sahja uf to puši, kur atradās meitu istaba, lai no jauna pahrleezinatos, ka wišs ir isdedjis, šagrusdis, šagahsees. . .

Seetiašch jau rahdija pahri pusnaktei, kad wini atstahja isdeguscho pili, lai brauktu uf Mescha pili. Noguruschee firgi krahza un špaušlaja, bet it ka škubinajās projam no Krahzes pils, it ka breešmas un posts teem dšihtos no turenes pafal.

Indrikis wišu zelu newareja šakahrtot šawas domas. Drih wiņsch redseja karali un Norbertu, drih weentulo uguntiku Mescha pils torni, drih nodeguscho un šagahsto pili, lidainos, afinainos šejus, šastingušchās, gaisā issteepās rotas. . . Drih atkal winam litās, ka sehđ uf apgahstā škapja un juht kaut ko breešmigu, neatbihdamu, neišbehgamu turpat ap šewi, bet newar atgistees, waj tas patešiba, waj leetuwena šapnis. Un kurp wiņsch tagad brauz? Kadeht wehjšch pušch un mehnešis šlehpjas aif mahtoneem?

Uf rihta puši wiņsch atgidās, kad usširda Zeschu šarunajamees ar wahrtu šargu pee Mescha pils. Tad wini eebrauza pagalmā, un Indrikis ka neparasdamš štatijās uf diweem šposchi apgaismoteem logeem. Un tad kahds wina weda tā nopeetni, lihšjeetigi, ka šinadams wina behdas, un apstahjās pee kahdām durwim.

„Tur wini ir. . .“ wedešs klusi teiza.

Indrikis atwehra durwis. Šwetschu gaisma pluhda winam preti diwās rindās. Bet šwetschu widu bij diwi wateji šahrki, un uf baltā špilwena wiņsch eeraudšija kailu peeri, tahdu pašchu ka wezajam šasparam. Bet aif šwezem sehdeja šildegarde ar atškirto bibeli uf balti apklahtā galbina, un winaš azis škumigas pazehlās uf eenahzeju. Tad Indrikis paškatijās wehl uf otru šchkirstu, šaprata šawu nelaimi un nokrita ka noklanta šahle uf aukstās atmeņu grihdas.

„Šildegard!“ wiņsch ismišumā šauza.

Turpmat wehl.

2

Waj buht operai, jeb ne?

Erika Wahrkalna.

Widus laikōs zilweks šajuta šewi tikai ka tautas, šchkiras, korporacijās jeb šaimes ložekli. Italija wišpirms atwehrās zilweku azis plašchaki un sahka rastees zilweki ar šawadām, šwabadām domam. Suda pamajam šchkiru aifšpreedumi, zeeniba pret personiškem nopelneem nahza wina weetā. Šchi kustiba atšpogulojās jau agraki wišās mahšklās. Tikai musiķa ar šawu kontrapunktisko daubšalšibu šliboja wehl pa widus laiku atminam. Šlorenzā musiķa wišpirms zentās škuht subjektiva. Wina gribeja beigt rotatees ar kontrapunktiskem gresnumeem un luhloja attehlot juhtas un nojaušt dšihwās, dabiskās runas ihsto nokrahšu. Šchee pirmee uššahkumi bij gan besgala pahrdrošchi, bet wini tomehr neka nepanahza. Ne-

atihstitā musiķas šajehgšchana un 17. gadušimtena wišpahrigā gara nabadišiba nelahwa šchai pašudušchaj brihnuma pušei, dabiskai, ihstai, weentahršchaj musiķai ušdihgt un ušselt. Ši Katschini un Peri mehginajumeem, atjaunot greeku musiķu, isolijās glušchi kas zits, neka to pašchi reformatori bija šolijušchi un gaidijušchi. Ta bij itališkā opera. Winaš wehšturigā gaita ir raksturiga preešch Širopas meetpilšonibas, ir peerahdijums, ka wehl naw preešch ihstas mahšklās weetas. Šcho baltu deen wina pahrwalda wišu musiķalisko pašauli, gan atklahtu waigu, gan maškā. Winaš darbiba nekad naw bijuše un ari tagad nebuht naw mahšklā, bet tikai rotaschanaš un laika pašaweschana preešch tultšcheem prahteem. Nopeetnas leetas itališkā operā nekad neteek aifšahrtas. Dseedatajš usnahš uf šzenas un laišch walā dseefmu par mihleštibu. Wiņsch dseed: „amanti“, pee kam uf šcha wahrda otrās šilbes dseedatajam jaisdseed 40 wišadu tonu. Šchi nedabiskā un glušchi nedibinata šilbu steepšchana atrodas jau Katschini „Euridikā“, weenā no wišpirmām operam. Šahlot no ta brihšcha, kur opera no waldbneeku pilim pahrfortelejās uf leelpišehtneeku teatru nameem, opera kluma wehl šalkanata. Šo nedabiskati tika dseedats, jo leelaks bij birgeleem baudijums. Wineem nepeetika ar to ween, ka šchaj musiķai nebija ne masakās lihššibas ne ar šemu kaušchu dseefmam ne ar zilweku runu, wajadseja wehl ko pawišam nedširdetu isgudrot. Agrakōs gadu šimtenōs bij aif ta eemešla, ka šeweeshcheem nebija atkauts dseedat basnižā, nezilwezigee Romas pahwesti litušchi šastret dseedatjus-puifenus, lai wini nesaudetū augsto balši. Šo gudribu wini bij šmehlušchees no orientaleeshcheem—wehrgu bendem. Ššplatotees gara gaismai, tahdas negešlibas newareja pašahwet. Ap 1600. gadu pahwesta dseedataju šapelā jau wairs nebija šastreto dseedataju, „šalfetistu“. Bet šimts gadu wehlat parahdas operā šastretee šoprani no jauna. Agrakejās pahwestu nezilwežibas pahreet meetpilšonu ihpašchumā. Uf pahwesta sehdeška atrodas šwehtuligais Šlemens XII., kuršch Romā aifšleedš šeweeteem dseedat uf škatuwes.*

Uf šchi pahwesta pawehli wišas šeweeshchu lomas operās pahreet šastratu rokās. Weens no wiššlawaņateem wina šarpā bij italeets Šarinelli. Kad wiņsch dseedaja Londonas operā, tad weena dama isšleekufēs pahr lošchas malu šauza: „one God, one Farinelli!“ (Weens Deems un weens Šarinelli!).

Operas raditajeem Katschini un Peri par godu šajaka, ka ne wina, ne ari wehl Montewerdes operās nedseedaja šastrati. Škarlatti opera „Trionfo d'onore“ ap 1700. gadu bij pirmā, kurā dseedaja šastrats mišlotaja lomā ar šoprana balši, kamehr wina mišlakā bij šeweete, altiste. Ap šcho laiku wahrds „musico“ bij identisks ar šastratu. Weens šweeshs zelotajs teiza šarunā ar romeeti: non sonō musico (es neefmu šastrats), par ko romeete sahka pilnā kalli šmeetees. Bet šweeshais bij gribejis teikt, ka wiņsch naw musiķalisks. Šastrats bij 18. gadu šimtena galwenaš musiķis, pehž kura štabules danzoja wiši, bet wišwairak pašchi komponisti.

Wišas šawas negešlibas un mulšibas jau no šeneem laikeem zilweks mišleja pahrkruštīt par tikumeem un teiza-

* Šeweeteem tōs laikōs dandš kas nebija atkauts. Tā peemehram, Šchekšpira teatra israhdes gan apmekleja damas, tomehr ne ar atklahtu šewi, bet eetiņušchās bešōs plihwurdōs.

meem darbeem. Nekad zilweks netaifa tik daudš augstu wahrdu, nekad wiensch nerunã tik loti no zilwezes kopigeem idealeem, kã tad, kad wiensch grib darit neleetibas. Tapat ari zilweks negrib, lai wina mulkibas tiktu par tohdãm no-faultas. Wiensch turpretim ruhpejas ar wiſeem ſpehkeem, lai wiſi wina paſihſtami buhtu pahreezinati, ka tãš reebigãš neprahtibas, to wiensch dara, nebuht naw neprahtibas, bej augſts, debefchẽigs darbs. Tã ir Kriſtus, Sokrates un wiſi mozeki aiſween tikufchi nokauti augſtalãš tikumibas wahrdã, tã ir Deewa wahrdã weſti negehligi laupifchãnas kari.

Tapehž ari tumſchã 17. gaduſimtena mahkfla gribeja runat augſtãko idealu wahrdã. Par tahdeem ſchẽita buht pehž tuklo operas apmekletaju garſchãš mihleſtiba, t. i. dſimuma juhtas. Waretu gluſchi labi liht kaſtrateem dſeedat weenfahrfchẽi „a—a—a—a“ jeb „u—u—u—u“ u. t. t. Bet ta buhtu atſihjchãnãš, ka teel taiſtãš mulkibas. Raſtrats dſeedaja gan „a—a—a—a“, un eefch ta paſtahweja wiſš tas jaukums, bet ſchi halſš ſteepchãna notiika eefch wahrda „amanti“. Un ja klaufitaji ari ta wahrda newareja ſapraſt iſ dſeedaſchãnas, tad preefch ta jau bij tekſta grahmãtina un tur tas bija wiſš laſãms. Un „amanti“ bija aikal daſa no wiſãš operas un tee, kaš to operas tekſtu bij ſãzerejuſchi, tee bij weenigee, kaš druſzia ſãjehdja, ka wiſš tas tekſts ar wiſu „amanti“ ir tihree kumediini, kuri preefch kaſtratu dſeedaſchãnas bij tikpat maſ no ſwara, kã preefch gleſnotaja tas drehbeſ gabals, uſ kura wiensch gleſno ellãš ſkizi. Schiſ drehbeſ gabals, protãms, wareja buht no ſihda, no dahrga audekla, bet ja bij loti ſchẽihſta eka, tad rupja pakulu lupata daſchreiſ bij wiſš tas labakãis pamats. Tã ſkãtijãš uſ to leetu wiſi libretiiſti (operu tekſtu dſejneeki) lihdi Wagneram. Wini netehreja welti ſmãltu audu, kur peetiika pakulu bahrſtes. Un neweens to winzem launã nenehma, jo neweenam nenãhza prahtã, pat ne tahdeem komponiſteem kã Mozartam, ka wajadſetu ari tekſtam kam deret, jo trumpa tuſe bij ſkãiſtã dſeedaſchãna un operas tekſtu tik dewa lihdi, lai wiſã tã ehromoſchãnãš iſſkãtitõš pehž muſikalifkãš dramãš, jo to neweens negribeja ne dſirbet, ka wini ſãnahkufchi klaufitees tikai, kã weens kaſtrats dſeed „a—a—a—a“ un otrš „e—e—e—e“. Wina mulkigo laika tehreſchãnu wajadſeja ſaukt par inteligentu zilweku mahkflãš zeeniſchãnu. Tã tas ir wiſzees jau ilgu laiku un welkaš wehl ſchobrihd, lai gan jau ſenuš laikuš aiſween ir bijuſchi un karõjuſchi iſhtãš mahkflãš aiſſtahwi. Panãhkumu gan naw daudš redſãms, bet leeekãš, ka wiſš it kã greeſchãš uſ labu. Wiſmaj tã jazer. Ari kaſtreto dſeedataju jau ſen wairš nedſird eſam.

Mahkflãš atjaunoſchãna Franziã.

Augligã Franziãš ſemẽ iſdihga daudš brihniſchẽigu augu, kuru ſehkflãš zitãš ſemẽš nebij ſpehjuſchãš breeſt un uſnahkt. It ihpaſchi 18. gadu ſimteni Franziã gandrihſ weena pate ſtrahdaja ideju druwã un uſ Pariſi pluhda wiſš, kaš jutãš noſmazis paruſku putekldõš, kaš wehl zereja uſ labãkeem, laimigãkeem laikeem. Weens no ta laika wiſzehlãkeem gareem Ruſſo bij ari kreetniš muſikis. Wiensch nebij no tãš ſugaš filoſoſeem, kuri kopã ar doktora gradu eeguſht preefch wiſã muhſchã peeteekõſchu ſkãitu nodiluſchu frahſu. Wiensch neatfahrtoja bej paſchdomãſchãnas zitu pateefibas, bet mekleja nenogurdãms pehž ſãwas. Bet kaš mekle, taš ari

maldaš. Šãwõš pirmõš raktdõš par muſiku Ruſſo wehl aiſſtahw italiſko operu, kura bij pahraſa par paſchu franſchu wezmõdiſko operu. Šepãihdãmees ar italiſko operu, Ruſſo ir taiš domãš, ka franſchu waloda dſeedaſchãnai neder. Tobrihd wiensch wehl neſãjuta, ka waretu buht ari tahda dſeedaſchãna, kura pilnigi ſãkriht ar weiklo franſchu walodu, ka italiſkã melõdija nebuht naw taš polš, ap kuru japulzejaš wiſãm tautam un walõdam. Bet ſchi godbijiba preefch italiſkãš operãš newareja ilgi tai galwã mahjot, kura bij tik gãiſchi noſkãidrojufẽš ideja, ka atpaſãlgreeſchãnãš uſ dabu ir weenigãis zelch, kaš zilweku war glãhbt no bojã eefchãnas. Pariſe eeronãš jaunš komponiſtš Gluſk, kura operãš pawiſãm atſchẽkãras no paraſtã ſchãblõna. Wiensch neraſta, kã ta laika muſiki. Wiensch patš teiz: „Wenn ich komponiere, ſo ſuche ich vor allem zu vergeſſen, daſſ ich Muſiker bin.“ Un aiſmirſdãms, ka wiensch ir muſikis, Gluſk neruhpejãš wiſš par to, ka lai wina operãš buhtu patihkãmas weegli paturamaš melõdijaš, bet par to, ka lai muſika pabalſtiitu walodu, iſteiku juhtãš un daritu ſkãidraku operã attehloto darbibu. Wina melõdijaš tapehž nebija tahdaš, kaſdaš tobrihd Pariſe bij modẽ, t. i. italiſkãš, jo wiensch komponēja muſiku preefch franſchu tekſteem un raudſijãš, lai muſika atbalſtitõš uſ tekſta. Schi muſika bij franziſka, nazionala, un wina negãhja wiſeem teem pee firõš, kuru garſchã neſpehja aiſwabinãtees no weenreiſ eeguhtu paraugu zeeniſchãnas. Wini atfahrtoja to muhſchigo frahſi: „ſchi muſika naw melõdiſka“. Bet Ruſſo, kufch jau kopch ilga laika bij atſiniš italiſkãš operãš nedãbigumu un nebij wairš ſãwas kaſhãš ſpehriš operã, apmekleja wiſãš Gluſka operu iſrahdeš un bij weens no karſtãkeem Gluſka aiſſtahweem un padõma dewejeem.

Eš noſãuzu Gluſka muſiku par nazionalu-franziſku.

Raugotees no wezo franku aiſmirſto dſeefmu augſtumeem, Gluſka operãš buhtu iſlikuſchãš neezigãš un behriſchẽigãš, kã winaš pa daſai ari mums tagãd iſleekãš. Bet, ja winãš nebuhtu iſhtãš franſchu ſãjuhtãš, tad tãš nebuhtu tik loti wal-dſinãjuſchãš weenu no ſekõſchã (jeb no muhſu ſtahwõlka-pãgãhjuſchã) gaduſimtena wiſorigelãkeem franſchu komponiſteem, Berlioſu. Bet ja ari Gluſka operãš, tapat kã wehlãk loti apdahwinatã un deemiſchẽhl nelãikã nomiruſchã Wiſe operã „Carmen“, ir zaur kritika brillẽm raugotees, wehl pãmanãms daudſjums grehku pret franſchu walodu, un tapehž ari pret mahkflãš pateefibu, tad tomehr ſchõ operu dehl jaatſiſht, ka pee franſcheem jau diwus gadu ſimtus atpaſãk pãmodufẽš dſihſchãnãš pehž nazionalãš ſwabãdibãš un patſtahwibãš mahkflã. Gluſk un Ruſſo nebij weenigee, kuri bij ſãjuhſminãjuſchees preefch muſikãš atjaunoſchãnas. Pariſe bij tobrihd daudš eſtetiku un rakſtneeku, kuruš intereſeja jautãjums, waj opera waretu pazelteeš tik augſtu, lihdi zilwekš winã waretu eeraudſit pateefãš dſihweš ſpõguli. Lai gan eš baiddõš ſãwu apſtatu noſlodſit ar materialã daudſjumu, eš tomehr negribu atſtaht neewehrotu to ſãktu, ka weens no ta laika franſchu muſikãš rakſtneekẽem Gretri bij daſchõš ſãwõš uſſkãtõš (peem. kaš atteezãš uſ mehãã e iſrunu dſeedaſchãnã) wehl daudš noteiktãš un ſwabãdãkš, kã paſchi mahkflãš atjaunoſchãnas barweſchi, Gluſk un Ruſſo. Bet par apbehdinãchãnu wiſeem teem, kuri wehſtureš gaitã redſ wiſã laba uſwaru par wiſu launu, man jaſãka, ka nedſ Ruſſo, nedſ Gluſk, ne Berlioſš, ne Wiſe nekãhdaš plaſchãš ewoluzijaš naw atnefuſchi.

Der kleine Gott der Welt bleibt stets von gleichem Schlag.

Schis Oetes wahrds ir it ihpafchi weeta, kad jaraksturo Ciropas meetpilsõniba, kura lihdj schim ir bijuse gandrihf weenigà operas ufturetaja un apmekletaja. Bet katris pirzejs noteiz kahdai jair prezei. Tapehz, ka operai nebij lihdj schim wehl zitu eezenitaju, wifu reformatoru darbi musifkà weens pehz otra grima aismirfibas juhra, tikai masus un reteem redsamus burbukus atstahdami. Turpmat wehl.

Petera Manjena

Laiwas brauzeens.

Maja, klusa, tumfchàs sehru drehbès tehrpufès kundse stahstija:

„Tagad tas jau nu ir peezi gadi atpakal. Mans wihrs bij jau tolaik pehdejòs gaddòs tahds fajuzis. Winfch fawà jauniba bij kreetni usdshwojis un wehlat, muhsu laulibas laika, kad muhsu majais puifeninfch, wina dahrgakà manta, nomira, winfch eefahka pee pusdeenas galda dsert wairaf wihsa, nekà winfch wareja panest, un nakfis winfch nahza beefchi wehlu uf mahju un tad winfch bij tik ustrauktis un nitnis, ka man bij no wina bail. Bij atkal tahdi brihschi, kad winfch bija klufs un druhms. Wefelàm stundam winfch wareja sehdet uf werandas un pihpet zigarus, tikai pa brihtinam wareja dsirdet wina gruhtàs nopuhtas un waidus, it kà wina kas nospeestu.

Winfch bij bijis skaitis, wefels, jauns zilweks. Kad es ar wina eepafinos, tad winfch bij weens no isdaudfinataleem dejas pratejeem. No auguma winfch bija fpehzigs, leels un flaidis, winam bij atklasta, faulè nodegufe feja un ihsteniba winfch loti lihdjinajàs tahdam glaunam ofizeeram, kas ne par ko nebehda. Bet winfch isfehkaidija fawus fpehtus, bija weegprahstigs un likàs no wifceem wehjeem stumtees. Kad ta nelaimè winam usnahza, tad winfch wehl bija skaitis wihtreets; meefas fpehtus winfch nebij faudejis, bet gara fpehti, — af feheligais Deems, zif tas bija behdigi, wifu to redset! Winam bij jaatstahj fawi weikali un zauru garu deenu winfch pawadija mahjà, zigaru mutè, no weenas eegribas pahreedams uf otu, tà ka muhscham newareja finat, kà ar wina wajadseja apeetees. Winfch pa lugu lahgeem bija tahds atjautigs un runatnigs, un fwefchus, kas wina tikai retumis redseja, winfch prata tà apburt, ka tee neras negribeja wifàm tam walodam tizet, kuras par wina fahka aplahet eet. Un mehs mahjà ari luhkojam wifu flehpt, zif jau nu tas bija eefpehjam.

So winfch tatschu bij tikai nabaga flimneeks, lai gan wifs tas pa laiku laitam nebij weegli panest; winam usnahza daschu deenu tahdi launi untumi, ka mums wajadseja loti daudj lehnprahstibas, lai waretu wifu pazeest. Winfch bij it kà nitnis swehrs, kas buhdà eeflodfifs; ar wifcem faweem meefas fpehteem winfch plosfijàs un raustifjàs gar feenam, kuras wina flimà dwehfele bij ap wina zehlfufe. Winfch fajuta taijni fewifchku kahri, leetot fpehtus, lai pee-kaufetu fawus lozekfus, un tapehz winam bij usnahkufe ta eedoma, ar fawàm rofam skaldit wifu malku, zif winas muhsu faimneezi bai bij wajadfifs.

Katru rihtu winfch stahweja apafschà pagraba un fkalidija refnos malkas blufus, kà ahrprahstigs. Mehs beefchi ar baillem klaufijamees, kà winfch zirta un zirta, sobus

greesdams un pa brihscham eefleegdamees. Daschureij winfch apstahjàs zirst un mehs dsirdejam, kà winfch elsa un steneja un runaja breefmigus lahstus; pehz kahda laizina winfch fahka atkal no jauna.

Tà winfch palita tur apafschà it deenas pa stundai, kamehr beidsot wifs pagrabs bij peefrants ar smalki faskalbitu malku.

Un kad winfch nahza no tureenès lauka, tad winam apfakle bij wakà, krella pèdurknes uslozitas, fwahrki pahri pahr roku un pats winfch bij fawihdis pawifam flapifch un glufchi peeufis. Winfch tilko wareja paeet aif noguruma un ar mokam winfch aifwillàs uf fawu istabu un atkrita uf diwana, azumirkt eemigdams.

Kad winfch tad usmodàs, tad tahdàs reifàs winfch bij weenmehr labà prahtà. Tad winfch jolojàs un treeza, mihlinajàs ar muhsu meiteni un taihfja planus, kà mehs wifì zelofim uf Schweiziju un Italiju, kur winfch pa faweem jaunibas gadeem bij bijis, un kur winfch mums gribeja rahdit wifus fkaistumus, kuzi winam tik labi bij pafihstami.

Bet kad winfch pee galda bij isdsehtris fawu pudeli wihsa — un wina nekahdi newareja no ta atturet — tad wina pahrnehma atkal tee nifnee untumi, un nabaga masam Marifcham bij klahet jafehd un jadsird wifas tàs breefmigàs leetas, par kuràm winfch tad stahstija. Nabaga mafinà sehdeja un trihfjeja, kad wina tehwu eeraudfija pudeli atforfejama un dsirdeja wina atkahrtojam tahdàs reifès parafstos wahrdu: „No tahdas majas ticharkas man tikai weeglaki!“

Masa ticharka! — af mihlais deestehiti!

No fahkuma mehs arween wehl zerejam, ka winfch labosees, bet kad mums katru deenu bij jareds, zif wahfch winfch ir, un zif mas winfch fewi prata fawalbit, muhsu zeribas beidsot wifas igaija.

Muhsu mahjas ahrfts, kuram es fawàs bailès ufstizejos, teiza, ka es pahrfpiflejot, jo mans wihrs no wina baidijàs un nowaldijàs, kad tas bij klahet.

Bet kahdà wakarà tas bij glufchi netihfchus fastapis manu wihtu loti ustrauktu, un fawà usbudinajumà winfch nebij warejis noturetees un bij aismirfis, ka winfch runà ar ahrstu. Tai paschà wakarà winfch, mahjà pahrnahzis, gribeja eelauftees Marinas gulamistabà, lai wina nentu lihdj uf kapfehthu; winfch teizàs gribot redset, waj newarot fatikt Paulu — tà fauza muhsu nomirufcho dehtian. Marina bij fawas durwis aifflehgufe — to wina darija katru wakarà —, bet man bij ar wina taijni jazihnàs, lai winfch newaretu ar waru eelaufst durwis. Beidsot winfch apgura un nokufa un atfehda uf trepem un eemiga. Kalponei un man winfch bij jaeesteep wina gulamistabà un jaezeel gulta.

Otra rihtà atnahza ahrfts, bet mans wihrs wehl guleja. Winfch gribeja wifu ko iifinat, it ihpafchi, kahdu eefpaidu wifì fehè usbudinajumi atstahjot uf Mariju. Winfch jautaja un taujaja, lifa, laj Marija eenahf eefchà, un raudifjàs loti wehriigi uf wina, kamehr winfch wina pahrwajzaja par wif-wifadàm weenaldfigàm leetam.

Un kad winfch gahja prom, winfch man preefchnamà fajija:

„Fuhju wihsa stahwolkì ir tas bailigakais tas, ka ta leeta war tapt loti nedrofcha preefch Marijas. Wina tatschu ir tik jaunina un, winas gadi ir loti wahriigi, it ihpafchi kas atteezas uf tahdeem ustraukumeem. Tapehz es jums

loti eeteizu, ſuhtat wiinu uſ kaſdu laifu prou, ja tas ir eefpehjamſ.

Es winam neatbildeju, bet es ſinaju, ka tas nefad nenotiks. Wiſpirms, manam wiſtram buhtu aiſdomas un wiſſch ta nefad neatlautu, otrfahrt, preeſſch Marijas buhtu ſchchlabas ar mani ſchſirotees warbuht wehl kaitigakas, un beidsot, — es atſiſtos — es pate biju preeſſch ta par wahju. Marija bija tats gruhtds laitds mans weenigais atbalſts un preeſs, es beſ winas newareju iſtikt. Wiſmas es toreis ta domaju. Tagad gan es ſew muſſcham ſaku un ſazifchu, ka man to upuri tomehr wojadſeja neſt.

Juhs newarat eedomatees, ka mehs abas tats gaddſ bijam kopâ ſaanguſchſas, — wiſſas ruhpes un bailes mehs bijam dalijuſchſas uſ puſem.

Behz kaſdam deenam aſtſ bij runajis ar manu wiſru un bij winam teizis, ja wiſſch neſpehlot ſawalbitees, tad tam, dafteram, beigâs wajadſeſchot wiinu atſiſt par ſlimu.

Mans wiſſs ſchdeja gluſchi rahms un klauſijâs. Kad tas bij beidsis runat, wiſſch tikai atteiza: „To juhs nedarifſat, jo juhs ſinat tikpat labi, ka es, ka neweens ahrſts, kaſ mani nemtos dſeedinat, manis neatſiſhtu par ſlimu.“

Un tad wiſſch paſmaidija un teiza:

„Mihlſais draugs, zil juhs eſat weegſprahtigs. Juhs weendeen mani ſaſtapat druſtu eereibuſchu un juhs tuhliſtizat wiſſam tam pahrfwiſhletam paſakam, kuras mana ſeewa jums ſtaſta. Mana ſeewa ir teeſcham loti ehrmota; winai leekas buht leela nelaima, ka es ſchad un tad — at Deews, tas jau nenoteef beeſchi — ka iſeju laukâ un iſjautrinajos. Waj juhs ſinat, — man ta leekas, ka winai tas ir no teem ſwehtulibas murgeem, kurdſ wina ir eemuſuſe.“ Iſſi ſakot, ahrſts netika gudrs, kurſch no mums abeem ir prahtâ juzis, mans wiſſs jeb es. Wiſſch bij ſewi kaſwis apmahnit, ka dauds ziti, un pehz tam wiſſch pee mums tik wehl reti rahdijâs, un mehs ari pehz wina nemeſejam.

Bet, ſaklot no tâs deenas, mans wiſſs bij tapis loti neufizigis un wiſſch uſ mums raudſijâs ar taſdam azim, it ka wiſſch buhtu pahrlleezinats, ka mehs wiinu gribejam liſt eeflodſit. Un wiſſch nemaſ nemeſginaja duſmu apſleht, jo wiſſch ſinaja, ka man wairs nebija duſſchſas, greeſtees pee ahrſta pehz palihdſibas. Muſſs ar Mariju wiſſch ſanza par ſchpionem; wiſſch nehma taſdus wahrduſ mutê, kuras es newaru atfahrtot, un draudeja mums, ta ka mehs pateeſcham jutamees nahwes breeſmâs, kad mehs wiinu wafarâ dſirdejam mahjâs nahkam.

Bija gan ar wehl deenas, kad wiſſch bija miſſſch un labs, bet kad wiſſch tad gribeja Mariju buſſchot jeb noglaudit, wiſſch manija, zil loti ta no wina truſkâs un baidijâs, un tad wiſſch mani apwainoja, ka es wina paſcha meitu uſfuhdinot pret wiinu. Wiſſch raudaja un ſuhdſejâs, ka neweens par wiinu nebehdajot, ka neweens neleekotees ne ſinat, zil nelaimigis wiſſch eſot.

Tahddſ apſtaſkldſ Marija iſauga leela un nogahja mahzibâ. Wina bij ſkaiſts, jauns meitens, leela un melnigſneja, ka winas tehws, bet wina bij aiſween taſda rahma un lehna; tikai loti reti wina wareja ari uſtrauktees, bet wina ar wiſſeem ſpehkeem puhlejâs noturetees; winai bij aiſween winas nelaimigais tehws ka beedinofſſſs pee-mehrs azu preeſſchâ. Muſſſu behdigo apſtaſklu dehl mehs dſiſhwojam loti klufu, un Marijai nebija nekahdu draudſenu.

Wina man palihdſeja mahjâ wiſu ſtrahdat, un muſſſu kopi-gâs behdas muſſs ta bij ſaiſtijufſchſas; ka es wiinu uſſkatiſtu ka jaunako mahſu, ar kuru es wiſu wareju pahrrunat, un tadehl wina bij agri attiſtijuſes. Wina no paſaules bij tik maſ redſejuſe un tomehr jau paſina wiſſas winas behdas un poſtu. Wina bij nabaga behrns, kurai nefad nebij uſſmaidijuſe jaunibas laime. Nabaga maſinâ! — Nedſat, es pate dauds no ta nemaniju, tadehl ka es weennotul biju ar wiinu kopâ, un tadehl ka man bij ari dauds zits, par ko domat. Bet ſweſchi gan kaſdreif teiza par wiinu taſdus wahrduſ, kaſ man darija raiſes, jeb uſluhkoja wiinu taſdam lihdsjeetigam azim, ka man metâs bail.

Wina bij bahla un wahriga, to es gan redſeju; bet es pate winas gaddſ ari biju taſda bijuſe. Bet weenâ deenâ es newareju atturetees, kaſdas damas newaizajuſe, kura par winas ſlikto iſſkatu bij runajuſe. Es praſtiju: „Kaſ tad ar Mariju iſpaſchi ir, ka juhs wiſi runajat par winas iſſkatu? Kaſ tad iſpaſchi ar wiinu ir?“ Wina kautrejâs atbildet un pehdigi teiza: „Iſleekas ta, it ka wiinu gurtu ſem taſdas naſtas, kura winai par ſmagu. Winas ſkats ir taſdſ nowahrſinatſ, noguris.“

Es zereju uſ wafaru, kura wairs nebij taſlu. Mehs bijam noiſhrejufchi wafaras mahju no Helebekas uſ ſeemeleem, kur mehs warejam klufu un meerigi dſiſhwot. Ar mana wiſra toreijejo weſelibu nebij patiſkami, dſiſhwot leelâ lauſchu pulkâ, un man nenahzâs gruhtu wiinu uſ to peerunat, es tikai ſaziju, ka Marijai wajaga meera un klufuma.

Un ta mehs iſbrauzam tur laukâ un mehs tur jutamees tik meerigi, zil meerigi mehs jau nu warejam juſtees. Apfahrtne bij tik jauka, un wafara bij ſkaiſta. Man ari ta liſâs, ka mans wiſſs raudſija ſawalbitees, aiſ wehribas pret Mariju, bet tad atkal nahza deenas, kurdſ wina prahtſ bij tik nemeerigs un pahrmahſts, ka wiſa labâ griba neka newareja lihdsſet. Pa leelakai daſai tas notika tad, kad gais bij ſpeedigs, kad tuwojâs pehrfona debes un kad juhra bij peleka un rudens ehna. Mahjâs pahrf wiſu dabu.

Tad winam uſmahzâs eefſchejs nemeers; wiſſch ſtaigaja apfahrt, nemihleja runat un tikai pa briſſſcham wiſſch kaut ko noruhza ſawâ preeſſchâ. Un tad wiſſch uſreif eedomajâs iſtabas widu palikt ſtahwot un teift: „Deez atneſt weenu pudeli ſcherri, wajag taſchu druſtu ſiltuma eefſiſt aſinis!“ Un kad Marija atnahza ar pudeli, un ja wina bij lihds atnejuſe tikai weenu glaſti, tad wiſſch teiza: „Waj tad juhs nemaſ negribat pamehginat?“ Mehs weenmehrf atteizamees, un wiſſch tad katru reis atbildeja: „Juhs gan baidatees peedſertees!“

Bij jau ari gan breeſmiga dſiſhwe, kaſda winam bij janes. Itin neneeka winam nebij ko darit un neſas wiinu neinterefeja; muſſſa wehl bij ta weenigâ, par ko wiſſch liſâs druſtu ſinit. Kaut kaſda weentahrfſcha melbija, ja wiinu dſeedaja Marija, wareja wiinu aiſkuſtinat un walddſinat; bet tikpat beeſchi ta wiinu wareja uſtraukt un tik ſtipri aiſſtart, ka wiſſch ſakla raudat un wairs nebij apmeerinajams. Tapehz mehs ari no ta baidijamees.

— — — Tas bij kaſdâ deenâ ap auguſta mehneſi. Gais bij jau wairaf deenu bijis ſkaiſts un paſtahwigs, tikai to deenu debes bij apmahſufſchâs. Liht nelija, bet iſſkatiſjâs ta, it ka katru azumirli waretu liht. Gais dij

aifweenu wehl filts, titai fchad un tad puhta no juhreas pufes aufstafas wehja strahwas, pahrfreedamas pahr kapham un pafusdamas ar afu fwilpſchamu meſchâ.

Mans wihrs bij agri peezehlees un ſtraideleja bef atpuhtas pa juhmalu ſchurp un turpu. No werandas mehs wiſu labi warejam redſet. Winſch ſofoja no peldu mahjas tilta lihds kadhai maſai buru-audekla teltij, kuru mehs pee paſchas juhmalas bijam uſzehluſchi, turpu un atpafal. Winam bij zepure rofâ un wareja redſet, ka winſch wiſu laiku plahtija muti, it kâ winſch kaut lo runatu. Peepeſchi winſch ſtali un nejauki eefmehjâs. Bet kad winſch uſ brokaſtim pahrnahza mahjâ, winſch bij klufſ un eebilba titai retus wahrduſ. Winſch neta neehda un gahja tuhlin atkal projam, neteizis uſ kureeni. Bet Marija uſmanija uſ kahdu puſi winſch aiſeet, un teiza: „Ja tehws tit ne-aiſeet uſ frogu!“

Winſch wehlu pahrnahza mahjâ. Mehs wairaf kâ ſtundu gaidijam ar puſdeenu, un es tuhlin redſeju, ka winſch bij dſehris. Winſch bija jautris un treeza par ſcho, par to. Uſ maltites beigam winſch teiza: „Schodeen wajaga buht jautribai! Braukſim pehz kaſijas pawifinatees ar buru laiwu.“ Marija uſſtatija mani ar luhdſoſcham azim, un es teizu: „Waj labaf to neatſtaſtim uſ zitu reiſi? Man leekas, ka ſchodeen laiks ir tahds nedroſchs!“ Wina feja aptumſchojâs un wina azis eefibejâs launas domas; winſch uſluhfoja wehrigi Mariju un mani, it kâ gribedams iſ- dibinat, waj mehs abas eja uſ weenu rofu, un tad winſch waizaja: „Waj jums bailes? Juhſ laikam domajeet, ka es laiwâs neprotu wadit?“ — Ja, ka winſch protot, to es teizos ſinot. Bet man titai metotees bailes no laika, kureſch nemaf neleekotees buht peewilzigs. „Al, mulkibas! Wehja jau pawifam naw! Waj juhſ gribat lihds jeb ne? Bet juhſ tit gribat mani kaitinat! Nu tad labi, man ir weena alga!“

Tur mums zits nefas neatlikâs, kâ ſazit ja. Winſch tuhdat bij ari labafâ prahtâ, ahtri iſdſehra ſawu kaſiju un aiſſtrehja uſ ſwejneeta buhdinu ſalihgt laiwu.

Pa to laiku mehs ar Mariju bijam ſagehrbuſchâs. Marija bij aiſ bailem bahla kâ krihts un es puhlejos zil waredama, wina apmeerinat. Un iſhtenibâ jau nebija nekahdas nedroſmes ar manu wihru braukt wiſinatees, jo winſch jau no behrnu deenam bij radis rihtotees ar buram un ar aireem. Bet ta bij it kâ kahda jauſma, kas wina noſpeeda.

Laits bij tahds pats rahms, kâ no rihta. Janebuhtu uſſtrehjuſchi tahdi nejauſchi wehja puhteeni, kuri no juhreas zehlae, tad teeſcham wareja ſazit, ka nekuftejâs ne lapinas tokâs.

„Waj juhſ domajat, ka mums nebuhs labs laiks?“ es waizaju ſwejneeku. „Ne, leels kas newar buht,“ winſch atteiza, „uſ wakara puſi wehſſch gan war ſazeltees, bet kungs ar wina tiks kâtrâ ſinâ galâ.“

Tâ mehs ſehdamees laiwâ un mans wihrs kehras pee aireem. Buras un maſtu mehs gan bijam panehmufchi lihds, bet eefahkumâ no wina leetoſchanas newareja buht ne runas. Uhdens bij tit gluds un lihdsjens, kâ pulereta alwas plahte un laiwâ wiſeja glufchi klufi un weegli pa wina wirſu. Mans wihrs runaja maſ; winſch ſehdeja wehrigi uſ aireem luhlodomees un likâs buht ſawâ darbâ

nogrimis. Mehs iſhteni preezajamees par to, jo ſchâi wina wehribâ bij kas apmeerinofchs. Marija kluwa atkal meeriga un pee laba prahta, wina bij, kas loti reti atgadijâs, behrnifchfigi jautra un dſihwa. Es atminos, ka wina iſ- plehta ſawu ſchalli par buru un puhta wina eefſchâ, lai brauſchana eetu ſchiglaki uſ preeſchu.

Bet kad mehs jau weſelu ſtundu bijam airejuſchi un atradamees labu gabalu prom uſ deenwideem, winas jautrums ſahka maſinatees, un wina teiza, ka nu eſot jau deefgan braukts. Bet mans wihrs neatbildeja titpat ka neta un aireja tahlaf.

Mehs wiſi ſehdejam glufchi klufu un klaufijamees tit uſ airu weenmuligo ſchlaſſteſchamu. Peepeſchi Marija eefauzâs: „Nupat weens pileens man uſkrita uſ rofas!“ Es domaju, ka tas tit no aireem uſſchlaſſtejis, bet brihtinu wehlaſ ari man weens uſpileja, un pehz maſa laizina wiſa uhdenswirſa bij pahrlahta ar apateem wilniſcheem. Un tad uſ reiſ uſ- ſtrehja no juhreas weefulis, un kad tas bija garam, tad ſahka dot leetus, un ſibens pahrfſchekla tumſcho debefi. Un nu nahza weefulis pehz weefula.

Ur leelako ſteigſchanos mehs eetinamees lihds panemtâs mehtelâs un apſegâs un ſehdejam, faleekufchâs un ne weena wahrda neteitdamâs.

Kad pirmâs ſibens uſleefmoja — un pehz tam nahza ſibeni, weens pehz otra, — mans wihrs tit nejauki eefmehjâs, ka man eefahpejâs firds, un ſazija: „Nu tit brauſchana eet ſpehtâ! Tagad, atpatalbraukdami, mehs leetoſim buras!“

„Ne, ne, tehws!“ luhdâs Marija. Bet winſch pee- zehlâs no ſawa ſola ſtahwus un teiza: „Tagad bef bahbu bailem. Sche uſ juhreas man ir ta ſazifchana, un lai Deems jums ſchehligs, ja juhſ maifſatees manâs darifchânâs.“

Laiwa buhtu gandrihſ apgahſufes, kamehr winſch eezehla maſtu un raifija buras walâ, bet mehs abas neteizam ne puſchplehſta wahrda. Mans wihrs noſehdâs laiwâs pataſgalâ pee ſtuhres un rihtojâs ari ar buram. Puſtſtens bij ap aſtoneem; ſahka jau tumſt, un mums wehl bij weſela ſtunda, ko braukt, kamehr lihds mahjai. Wajadſeja buht mehneſnizai, bet aiſ mahkoneem winas newareja redſet.

Regaiſ ploſijâs taiſni pahr muſſu galwam; ſibeni ſkaldija juhru glufchi muſſu turumâ, un kad uſſtrehja weefula ſtrahwa, tad laiwâs mala gandrihſ jau leezâs uhdent.

Un laiwâs pataſgalâ ſehdeja mans wihrs, ſchauſmigi ſaweebis ſeju un iſplehtis platas ſpihdigâs azis, kuras iſ- ſlatijâs tit ledainas un kahras, kahdas titai ir tahdeem zil- wekeem, kas moza kuſtonus. Kad es aiſweru azis, man wiſ tas ſtats atkal nahl preeſchâ un mani pahrnem tahdas ſchauſmas, kahdas eet pahr kauleem, ja mehs pa tumſcham trepem kaphdami nejauſchi eeragam diwas ſpihdigas kaka azis.

Winſch bij glufchi meerigs un darija muſſ ſtulbas ar ſawu gluhnoſcho ſmihneſchamu. Weenigee wahrdi, ko manas luhpas ſpehja iſrunat, bij luhgums, lai winſch tatſchu weenu buru nolaiſtu ſemê, bet winſch ſazija: „Ne, reiſ jel nu mehs wareſam wiſtinâs kert ar debefſtehtinu. Laikam gan buhs janofliht, bet kas par to!“

Laiwa ſaſlehjâs tit loti uſ ſahneem, ka eefchlaſſteja uhdens.

„Ja tew tawa dſihwiba ir mihta,“ winſch uſſauza Marijai, „tad leeto ſmekamo trauku!“

Marija sehdeja, luhpas fakoduse un bahla ka mirons; bet katreis, kad laiwâ smehlâs uhdens eekschâ jeb tehws ko teiza, wina trihjedama, tif zeeshi fagrahba manu roku, ka man shapeja. Es wina apstahwu un winai pa brihtinam tshuksteju, lai wina nebihstas; bet wina mani usluhloja tif issamifuse un es jutu, zil loti wina trihjeja. Tad wina ar waritem shanehdâs, paleezâs pehz smelamâ trauka un strahdaja fanatiski, lai waretu issmelt laiwu tufschu.

Bet nejauschî manam wiham eekrita prahtâ, list laiwai lihgotees no weenas puses us otu, un isskatijâs, it ka wina katru azumirkli buhtu us gahschanos.

Tad Marija kleebsa, azis isplehtuse platas aif bailem un prahtâ jufschanas: „Peefargees, tehws! Ta es nezeetischu!“

Mans wihrs smihneja tikai saimodams un shaka laiwu atfal gahjelet, kamehr uhdens smehlâs eekschâ.

Marija pazehla galwu us augschu, eekleebâs un meta winam ar smelamo trauku. Tai paschâ azumirkli wina nokrita fastinguse us peeres.“ — —

Masâ kundse apstahjâs un elpoja smagi. Pehz brihtina wina turpinaja:

„Es wehl tagad skaidri atzeros, ka peepeschî negaifa weeta eestahjâs kapa klujums.

Es redseju, ka smelamais trauks kehra manu wihru kruhtis, es dsirdeju ka winsch dobji eeblahwâs, bet kad Marija nokrita pee winaš tehwa shajam, tad ta notifa, it ka es ari buhtu tufuse israuta tam kriteenam lihds. Wina guleja ka nedshwa drehbu pauna, un es wina raustiju un raustiju, plehsu winaš schalli un drehbes, lai waretu tift pee winaš meefas un just waj wina wehl dshwo. Kad es beidsot biju drehbes attaisijuse, es ta drebeju, ka es tif dsirdeju sawas asinis pufstam.

Un kamehr es, ahrprahtiga aif bailem, guleju, mana wihra balšs gahja man ka duhreens zaur kruhtim: „Waj wina dshwa?“

Es biju gluschî peemirfuse, ka bes Marijas un manis wehl kahds atrodas laiwâ. Es pazehlu azis, un muhsu flati fastapâs kopigâ nahwes bailës. Winsch sehdeja nefustedamees ka malkas bluk's, bahlâs rofas aprampis ap stuhri, gluschî fastinguschu seju ar stulbâm azim raudsidamees us Marijas meesu.

Es wina pazehlu us augschu, un winaš galwa atswehlâs us mana kleshpa. Ne weens wahrdsch netika bilstis; Marija guleja ka mirons muhsu starpâ, un man leefas, mehs abi fajutam, ka preeksch mums buhtu tas labakats, ja mehs wiskopus jau guletu juhreas dibenâ.

Masu brihtinu Marija atwehra azis, un mehs peekshramees pee schis pehdejâs zeribas. Mans wihrs sehdeja fastindsis un raudsijâs us laiwu; sweedri winam pileja no peeres, kamehr azis metleja tumšibâ pehz muhsu zela mehrka. Sflikâs, it ka tas muhschigi wairs nebuhtu shaneedsams.

Pulkstens jau bija dewini, un negaifs bij pahrgahjis, kad mehs nokluwam mahjâ. Swejneeks muhsu deht jau bij gluschî nobehdajees un bij preti us peestahtnes.

Ar to buhtu wišs isschastits. Kas wehl buhtu ko teift, tur daudj wahrdu newajaga.

Marija nemira; lai Deews ir winai, nabadšitei, schehligs. Wina bij sawu prahtu pasaudejuse us wiseem laikeem, un mums wina bij jaaisshyta prom. Mans wihrs bij pehz schis nelaimes tahds klufs un meerigs, bet kad Marija tika nodota flimo namâ un mums wairs neatklitâs nelahda zeriba, tad wina meers ari bij pagalam, un kahdâ deenâ wina man atnesa ka mironi us mahju: dshwe winam tapuse par gruhtu.“

Tulkojuse A. L.

P u r w a m a l â.

Sargatees!

Jaunas finas dseltenâ sible nes:

„Rigas Awisê“ sprehgâ „dsirksteles“!

Ta sime, ka krahsns tai labi kuras.

Kur uguns, tur laudis lafas un turas,

Jo labpraht teem patihl filditees.

Bet netruhts ir tahdu, kas shanus ees,

Un ugunskuhrejus pelt shals un lahdet

Jo redseet — tās „dsirksteles“ daschreis war shahdet!

Un deemschehl winaš to ari daris,

Kutinâs weenreis, otrureis parihs!

Tās eekritis daschâ pintainâ bahrdâ

Un daschâ praulu un grabaschu jahrdâ,

Ufchwirkstis dascheem us plikajâm paurem,

Pahrehdis tahfi rellamas taurem,

Swilinâs — daschi to dsirdot klus bahli —

Kaltuschu shaliti, wihtuschu shali,

Pahrzirtis dascham wehweram dsijas,

Kas plahni ap tautiskâm tihawam wijas,

Saspahrdis dascheem pulwera kastes,

Ufprachskles kuhtrajam wehrscham us astes,

Misdedjis salmus nekaltis ratos,

Geshaufees kahdreis ir grahwratscheem matos;

Beigas daschas, kas wirseenu misis,

Celehks purina duhdâs un dsijis . . .

Ja, tas wišs no tam „dsirkstelem“ gaidams,

Tadeht tas nahkamais laiks ir baidams,

Loti baidams un loti bihstams

Un wišs, kas wezs un šatruņes, nihstams!

Jatur ari tihri tee tumšchee fakti,

Jo dsirksteles daschreis par deenu wehrsch nakti

Un gaimâ tad nahl daschs šlepens grehts, —

Lai modrigs, lai modrigs ir katris zilweks!

Bekers banštschifos.

Ja, tee laiki ir fliti un gruhti:

Newar wairs bruhtigans usturet bruhti,

Neet wairs adwokateem us rofas,

Linu kuptscheem ari mas šokas,

Štroderi, kurpneeki, galdneeki šuhdsas

Un waj pat afarâs darbina luhdsas;

Bet wisdruhmaks waimanu stihu

Rann kahds bekere pa wezo Rigu.

Maises pirkt laudis wairs nenahť un nenahť

Un ta ka amata zita tas nemahť,

Tad tas klingereem atšper ar kahju,

Pahrwehřdamees par masgataju!

(Banštschifu tahdu šauz Peterburgâ.

Toš, kas šewi wasâ un schmurgâ

Un kas notaišas melni ka krupi,

Notrin šchee baltus ar seepem un stupi.)

Un tam teescham wareni weizas.

Deetojot seepes, futu, wišschki, flotu, smiltis un beizas,

Weenu loti šlawenu wihru

Banštschifis nobanštschifojis tihru!

„Tihru ka šeltu!“ winsch pamahza laud's . . .

U! Kaut winam tahda darba buhtu daudj!